



УВАГА: РОЗШУКУЄТЬСЯ ЩАСТЯ!

Дитяча література як засіб виховання бажання бути щасливими

Роксолана ЖАРКОВА, канд. філол. наук, доцентка кафедри початкової та дошкільної освіти, факультет педагогічної освіти ЛНУ імені Івана Франка, літературознавиця, гендерологиня, письменниця



Що таке щастя — одна з найскладніших і водночас найпростіших тем, над якою міркують тисячоліттями мудреці й філософи, науковці та митці, дорослі й діти. Кожен прагне придумати свою формулу цього феномена, розкодувати секрет щасливості, написати правила, регулярно виконуючи які, можна досягти цієї омріяної психофізичної гармонії.

Чому ж це питання таке актуальне? Чи справді кожен має почуватися щасливим? Які в нашому арсеналі є засоби, аби бути щасливим і навчати цього дітей?

В останні десятиліття щастя стає трендом. Наприклад, найщасливішою країною у світі названо Данію, жителі якої дотримуються власної філософії спокою і тепла, вміють цінувати радісні миті життя завдяки “хюге” (*hygge* — “добре самопочуття”) — світогляду, що базується на відчуттях затишку й комфорту. Мік Вікінг, засновник Дослідницького інституту щастя у Копенгагені, розповідає про особливості таких відчуттів у “Маленькій книзі хюге. Як жити добре по-данськи”. Згодом учений розвиває свої теорії у працях “Маленька книга люке. Секрети найщасливіших людей світу” і “Мистецтво створювати щасливі спогади”. Свою відповідь скандинавцям пропонує у книжці “Секрети українського щастя, або Хюге по-українськи” вітчизняна письменниця Ірина Мацко, авторка багатьох творів для дітей і підлітків. Жити “хюжно”, як переконує І. Мацко, — то помічати щасливі моменти, насолоджуватися ними, а українці це завжди вміли, попри все залишаючись нацією щасливих людей.

Художня література впливає на наше розуміння прекрасного, на наші уявлення про щастя. Дорослі пізнають щастя за науковими визначеннями Платона, Боеція, Мішеля де Монтеня, Генрі Девіда Торо чи Артура Шопенгауера, діляться у соцмережах промовистими цитатами Ошо чи Далай-лами, хочуть “запрограмувати” дітей на щастя, а ті вперто не бажають бути слухняними, зразковими і “вживати” готову “щасливу таблетку” з рук своїх батьків чи вчителів.

За словами Аристотеля, оце *summum bonum* (найбільше благо) не дається нам у готовому вигляді, ми маємо поступово знаходити те, що надихає нас, розраджує, мотивує, дарує позитивні емоції й добрі помисли. Бо щастя — у дрібницях, як стверджують автори видання “Щастя — це... 500 причин бути щасливим” Л. Сверлінг і Р. Лазар. Бо наше життя складається з малих/суттєвих дрібничок.

Оскар Бреніф’є, всесвітньо відомий педагог, експерт ЮНЕСКО і директор Паризького інституту практичної філософії, спеціаліст із дитячого розвитку, пропонує дорослим поглиблювати мислення вихованців, відверто обговорювати з малечю дискусійні теми, зокрема і що таке щастя, спонукати їх шукати відповіді на питання, пов’язані з тим, хто/що робить людей щасливими. У шести розділах своєї книжки-картинки “Що таке щастя?”, адресованої дітям 6–12 років, автор скеровує читачів до рефлексії. Він пропонує читачам поміркувати над такими питаннями:

- Як зрозуміти, що ти щасливий?
- Чи легко бути щасливим?
- Чи повинен ти будь-якою ціною шукати щастя?
- Чи гроші приносять щастя?
- Чи потрібні тобі для щастя інші люди?
- Чому іноді ми нещасні?

Книжку Бреніф’є варто запропонувати учням для самостійного ознайомлення, аби підвести їх до обговорення теми “Що таке щастя”. Діти зможуть поміркувати над поглядами на щастя,



Моріс Метерлінк
“Синій птах”.
В-во “Школа”



Катерина Кулик
“Як Слоненятко щастя шукало”. Худ. Інна Черняк



Всеволод Нестайко “Ковалі Щастя, або Новорічний детектив”. Худ. Наталія Чернишева



Ульріке Мочуні
“У пошуках щастя”.
Худ. Ніна Дуллек

представленими у цьому творі, порівняти власні міркування з думками однолітків і дорослих.

Під час ознайомлення з літературними творами педагогам варто привертати увагу учнів до описаних моментів, що наповнювали дійових осіб щастям. Таке обговорення та виконання різноманітних завдань за цим спрямуванням сприятимуть усвідомленню дітьми життєвих цінностей, надихатимуть їх бути щасливими.

Пропонуємо розглянути низку творів, які допоможуть у досягненні цього.

Щастя — це не бути байдужими

Багато творів дитячої літератури присвячено питанню щастя. Варто згадати, до прикладу, казку данця Ганса Крістіана Андерсена “Калощі щастя” (1838), у якій кожен персонаж намагається “приміряти” щастя. Однак воно пасує не кожному, адже у всіх воно своє, особливе.

Інша, не менш захоплива історія, яку варто запропонувати для ознайомлення учням, створена ірландським письменником Оскаром Вайлдом, — “Щасливий Принц” (опублікована у збірці казок 1888 року). Після її прочитання залучіть дітей до обговорення.

Орієнтовний зміст запитань

- Чому Принц лише у стінах замку відчував себе щасливим?
- Коли Принц зрозумів, що нещастя існує, а він його просто не помічав?
- Чому не можна відгородитись від світу муром байдужості?
- Як Ластівка допомагає нерухомій статуйі робити добро?
- Чому Ластівка відмовляється від власної мрії полетіти до Єгипту?
- Що, на думку Ластівки, найцінніше у статуї Принца?

Образи німої статуї чоловіка й чутливої пташки Ластівки вибудовують філософську алегорію світу навколо нас, у якому великі й поважні не завжди

відчують душевний спокій, а малі й непомітні можуть вершити важливі справи.

Щастя — це рятувати світ

Тему щастя яскраво розкрив популярний дитячий письменник Всеволод Нестайко у повісті-казці “Ковалі Щастя, або Новорічний детектив” (2000). У ній зловмисники несподівано викрадають щастинки-золотинки і чарівне ковадло, та на допомогу приходить кмітливий детектив Бровко Барбосович.

Розмірковуючи над запитаннями, учні під керівництвом педагога дійдуть висновку: допомагаючи іншим, роблячи добро для когось, радіючи успіхам тих, хто поряд, людина наповнюється щастям.

Орієнтовний зміст проблемних питань

- Чому Чаклун Зландій хоче, аби всі навколо більше ніколи не були щасливими?
- Що символізують у творі щастинки-золотинки і чарівне ковадло?
- Яку місію в нашому житті виконують Ковалі Щастя?
- Чому Бровко Барбосович рятує чуже Щастя, аби здобути своє?

Варто звернути увагу учнів на те, що майстри Тік і Так кують щасливі хвилини — не години, не роки. Чому так? У чому їх цінність? Тут доречно запропонувати учням обмінятися міркуваннями: які щасливі хвилини-золотинки вони можуть подарувати своїм близьким / одне одному / незнайомим людям.

Щастя — це мандрівка до себе

У багатьох творах художньої літератури письменники застосовують мотив подорожі. Це дає змогу показати глибини сердець дійових осіб, їхні справжні “я” і те, що щастя ховається в них самих.

Яскравим зразком текстів цього спрямування є п'єса бельгійця Моріса Метерлінка “Синій птах” (1908), у якій змальовано довгу дорогу дівчинки Мітіля і хлопчика Тільтіля у пошуках Синього птаха, що зможе оздоровити й ошчасливити хвору онучку

Бажаєте підвищити кваліфікацію?

Завітайте на сайт журналу “Учитель початкової школи”
upsh.com.ua

Відтепер усі охочі мають змогу підвищити свій фаховий рівень за публікаціями авторів часопису — досвідчених учених і практиків.



Переваги навчання онлайн:

- ✓ можливість самостійного вибору програми
- ✓ зручний для вас час навчання
- ✓ інтерактивні завдання
- ✓ можливість опановувати тему поетапно
- ✓ додаткові матеріали з теми

По завершенні навчання Ви отримаєте **СЕРТИФІКАТ**,
що підтверджує успішне підвищення кваліфікації

Охочі мають змогу оприлюднити власний творчий доробок
з опанованої теми й отримати **СВІДОЦТВО ПРО ПУБЛІКАЦІЮ**

З нами навчатися легко!

